

MEDDELANDEN

Collegium Patristicum Lundense

Collegium Patristicum Lundense har under 2022 anordnat en patristisk dag med temat *From Constantine to Putin* (mer om detta nedan). För att uppmärksamma utgivningen av den sjunde volymen av Svenskt patristiskt bibliotek, *Mariologi*, arrangerades symposiet *Mariafromhet i den tidiga kyrkan* den 16 juni, med presentationer av Tord Fornberg, Maria Stureson och Thomas Arentzen. Kollegiet har även fått besök av professor John Behr, vars översättningar av Origenes *De principiis* och Gregorios av Nyssas *De hominis opificio* som båda har studerats vid patristikseminariet på CTR. Behr gav den 27 oktober en föreläsning vid CTR i Lund på ämnet *Origen's On First Principles: A New Edition and a New Reading*, och medverkade även den 28 oktober vid ett seminarium om Gregorios av Nyssa.

En ny SPB-volym är under arbete med Daniel Wihlborg och Katarina Pålsson som redaktörer. Temat för denna volym är *Teologi efter Nicaea*. Översättningsseminarier arrangeras inom ramen för patristikseminariet vid CTR.

I samband med Mariasymposiet den 16 juni ägde också Collegiets årsmöte rum. Vid detta valdes följande personer till styrelseledamöter: Samuel Rubenson (omval), Britt Dahlman (omval) Katarina Pålsson (omval), Andreas Westergren (omval), Thomas Arentzen (omval), Simon Pedersen Schmidt (omval), Karin Zetterholm (omval) och Maria Stureson (omval). Styrelsen har under året haft fem protokollförda möten (16/3, 12/4, 16/6, 5/10 och 21/11) och därutöver har redaktionsutskottet och symposieutskottet var för sig handlagt sina respektive ärenden.

Styrelsen håller Collegiets hemsida, patristik.se, uppdaterad med information om patristiska aktiviteter av intresse för medlemmarna.

Katarina Pålsson

The Newman Institute Research Seminar in Late Ancient and Byzantine Cultures – Newmaninstitutets Högre Seminarium för senantikens och bysantinska tidens kulturhistoria

Since 2021, the Newman Patristics Seminar changed its name to The Newman Research Seminar in Late Ancient and Byzantine Cultures. It advertises its existence and activities on the Newman Institute website (newman.se/forskning). After the pandemic, we have kept hybrid meetings, as the best solution to welcome speakers from abroad and also enlarge our audience a bit. We meet regularly about twice per month. Last year, we had several presentations on saints: two on Saint Thekla (Ángel Narro, Valencia, and Carl Johan Berglund, Stockholm and Åbo), one on the desert mother Eupraxia (Manu Radhakrishnan, Vienna), one on Synesius of Cyrene in Moschus's *Spiritual Meadow* (Francesco Monticini, RomaTre), one on Saint Jerome (Katarina Pålsson, Lund) and one on the ninth-century iconodule patriarch of Constantinople, Nikephoros I (Adrià Lull, Valencia). Last May we also dedicated an afternoon to Saint Symeon the New Theologian with papers by Taras Tymo (Catholic University of Lviv) and myself. Despite the situation in Ukraine, Taras Tymo, who is a guest lecturer at Newman and who gave regular reports about the war on YouTube, contributed to our discussion. Taras Tymo is completing a doctorate on Symeon the New Theologian, whose millennial anniversary of death was celebrated with a larger conference by the Volos Theological Academy in Greece a few days later. Monasticism has also been covered by a paper on the eleventh-century Evergetis Monastery and the Cistercians (James Cogbill, Oxford), which exhibit unexpected similarities in organization and ideals. A philological paper on the "anti-Jewish" *Dialogue of Timothy and Aquila* was also presented (Caroline Macé, Göttingen and Hamburg).

One strand of interest that we are cultivating is the relation between saints cults and performance. The meaning of the latter is at times obscured by the Greek father's rejection of theatre as such, but I am not sure that this high-culture position reflects the reality of the interpenetration between religion and theatre in most periods and places. We had a paper on Martyria and performance (Vladimir Ivanovici, Università della Svizzera italiana) and one on Sainly epiphanies and theatrical modes (Julia Doroszewska, Warsaw), as well as an archaeological contribution about Christian performances and materiality inside Roman

spectacle buildings (Jordina Sales-Carbonell, Barcelona). The latter literally showed the physical overlap between church buildings and Roman circuses and stadiums in the physical record of late Roman Spain. A few other contributions covered areas of material cultures, such as a paper on ancient lamps from Southern Turkey (Ergün Laflı, Izmir), on basilica church plans in Northern Greece and Athos (Ioanna Arvantidou, Rome and Thessaloniki), and on the Sculptures of the Monastery of Chilandar on Mount Athos (Paschalis Androudīs, Thessaloniki). Finally, we had a presentation on “Learned women, education, and literary culture in late antiquity” (Grace Strafford, Oxford and Warsaw).

On 8 June we hosted a half-day event via Zoom as part of my ongoing project on the prophet Elijah, which began with a sponsored session at Kalamazoo a few weeks before. I have also been working together with Andrei Dumitrescu (Vienna) on the episodes concerning the widow of Sarepta from Dura Europos and other medieval churches in the Balkans. A collected essays volume and a joint monograph on the widow are planned.

We have kept our collaborations with the New Testament Seminar UU and with the Lund Patristics, as well as with the Greek Department UU. I am grateful to all contributors and participants who make the seminar possible.

Barbara Crostini

Forum for Patristik

Forum for Patristik afholder normalt to møder om året på henholdsvis Aarhus Universitet og Københavns Universitet. Den 31. januar 2022 afholdt Forum for Patristik i København sit 49. seminar under titlen *Træer, pelikaner og drager – naturopfattelse i Oldkirken*. Her fortalte Thomas Arentzen (Uppsala) om træer i oldkirkens teologi, Emil Hilton Saggau (Lund) om tidlige kristne forestillinger om drager samt Søren Lund Sørensen (Berlin) om dyrebogen *Fysiologos*. Da Aarhus i år var vært for det nordiske patristikermøde, var der ikke noget august-seminar i Forum for Patristik.

Holger Villadsen er fratrædt som sekretær for Forum for Patristik, men bestyrer stadig hjemmesiden patristik.dk, herunder Nordisk Patristisk Bibliografi. Johannes Aakjær Steenbuch er trådt til i stedet. Forum for Patristik kan stadig kontaktes på forum@patristik.dk.

I forlængelse af aktuelle debatter i det danske kirkeliv handler seminaret i København i januar 2023 om synet på arvesynd, frelse og fortællelse hos bl.a. Origenes og Augustin. Programmet kan findes på www.patristik.dk.

Johannes Aakjær Steenbuch

Societas Patristica Fennica (SPF)

Patristiska Sällskapet i Finland (*Societas Patristica Fennica*) har under 2022 ordnat följande symposier:

”Jumala ja luonto” [”Gud och natur”]. Helsingfors 6.5.2022. Föredrag av Jesse Keskiäho (Helsingfors universitet), Miiikka Anttila (Helsingfors Universitet) & Tomi Ferm (Östra Finlands Universitet)

”Den inre friheten”. Forskningsdagar i teologi och religion, Helsingfors 18.5.2022. Föredrag av Serafim Seppälä (Östra Finlands Universitet), Anni Maria Laato (Åbo Akademi), Joonas Salminen (Helsingfors Universitet)

”Creation of the Christian Self – A Patristic Symposium”, Helsingfors 15.12.2022. Föredrag av Juliette Day (Helsingfors/Oxford), Phillip Cary (Eastern University), Anthony Dupont (KU Leuven), Johan Lee-mans (KU Leuven), Martin Claes (Tilburg University), Timo Nisula (Åbo Akademi)

Sällskapet har under 2022 gett ut två volymer i serien *Studia Patristica Fennica*: en finsk översättning av Efraim syrierns hymner om Kristi födelse: *Ikuinen Betlehem. Efraim Syyrialaisen hymnejä Kristuksen syntymästä* [”Det eviga Betlehem. Efraim Syrierns hymner om Kristi födelse”], översättning och introduktion av Serafim Seppälä (*Studia Patristica Fennica* 17), samt Harri Huovinen, *Images of Divine Participation: A Reappraisal of Fourth Century Views on Church Membership* (*Studia Patristica Fennica* 18).

Under våren 2023 planeras följande begivenheter:

Joint Online Conference Ukrainian Patristic Society & Finnish Patristic Society, 18 feb 2023 (Cyril Hovorun, Serafim Seppälä et al.)

”Vanhoja lähteitä, uusia virtauksia: Miten varhaista kristinuskoa tutkitaan?” [”Old Sources, New Methods – How to Study Early Christianity?”] Patristic Symposium maj 2023, Helsingfors.

Mera information om *Societas Patristica Fennica* och dess verksamhet hittas på hemsidan: www.suomenpatristinenseura.fi/pa-svenska/, på

Twitter: Suomen patristinen seura @patristiikka, och på Facebook: www.facebook.com/SocietasPatristicaFennica

Anni Maria Laato

Center for Studiet af Antikken og Kristendommen (C-SAC), Aarhus Universitet

C-SAC hosted or co-hosted the following seminars and workshops in 2022:

For a week in late February, Professor Andreas Müller from the university in Kiel visited us. During his stay, he gave two papers and participated in the workshop that will receive individual mention below. On February 23, Müller gave a lecture for an audience of C-SAC members and students and professors from the MA programme in Diaconia on “Motives of Charitable Action in Late Antique Christianity.” On February 24, he gave a paper on “Diakonia in the Ancient Church” at a seminar arranged in collaboration with the Research Programme for Theology.

From 2020 (October) to 2022 (September), Helen Van Noorden (Cambridge) was a fellow at the Aarhus Institute of Advanced Studies (AIAS) pursuing the project *Reframing the Sibylline Oracles*. During her stay, she was a cherished member of C-SAC and arranged for February 25 a workshop at AIAS, *The Translation of Ancient Literary and Theological Texts*. The workshop brought together scholars actively working on translating ancient Greco-Roman, Jewish and Christian texts into modern languages. In the workshop, there was a very fruitful exchange of practical experiences and theoretical and empirical insights on translation of ancient texts. The following papers were given:

George Hinge (Aarhus University), “Translating Pindar into Danish”

Kristoffer Maribo (University of Copenhagen), “Come along and Sing – Translating Greek Tragic Choral Odes into Danish”

Katarzyna Jążdżewska (AIAS), “Between Ancient Texts and Modern Readers. Dilemmas of a Translator of Greek Prose”

Marianne Pade (Aarhus University), “*Non verbum verbo* – Theoretical Stances and Practical Examples from Fifteenth-century Humanist Translation”

Martin Ehrensvärd (University of Copenhagen), “A Study of Very Difficult Choices: A Report from Seven Years of Translating the Bible”
 Sophus Helle (Berlin), “The Translation of Philological Crises”

On April 1, Associate Professor Matthew David Larsen (Copenhagen University) gave a paper on “Prisons and Paul.” Larsen presented results from his forthcoming monograph. Following Theodor Mommsen, who was building on normative sources, scholarship has tended to interpret limited-time incarceration as a modern invention. Following this, some New Testament scholars have struggled to understand the character of some of the statements on Paul’s imprisonments found in early Christian texts. Larsen’s research demonstrates that sentencing of a criminal to a limited time in prison was a common penal practice in the Roman Empire. The seminar was arranged in collaboration with the Research Unit for New Testament and the research programme *Classical Antiquity and its Heritage*. It was hosted at the Museum for Classical Antiquity.

From May to June 2022 Dr. Monnica Klöckener (Münster) was a visiting scholar. During her stay, she gave a paper in C-SAC on May 25, “Remembering the Virtuous Lives of the Dead in Basil’s Consolation Letters.” Klöckener demonstrated through examples that ancient consolation letters describe the virtuous lives of the deceased and use this as examples to admonish the reader(s). She argued that Basil’s consolation letters took stock of the standing of the deceased and that the formation of the soul was of paramount importance for Basil’s understanding of the good life.

In 2018–2019 professor Andrew Faulkner (Waterloo University) was a visiting fellow at AIAS and an active participant in all C-SAC-activities. In 2021, he participated in a conference here and in November 2022, he came back for a shorter visit at AIAS. On November 8 he gave the paper in C-SAC, “Rhetoric, Style, and Theology in Gregory of Nazianzus’ Poetry.” Faulkner discussed the relationship between rhetorical style and theological discourse in Gregory’s poetry (with a special focus on his invective poem against bishops, *carm.* II. 1. 12). Faulkner argued that Gregory elegantly weaves (rather than stitches) together language and allusions from the Hellenic and the Judeo-Christian literary traditions, to express Christian ethics and theological discourse. Faulkner concludes that the links between Gregory’s poetry and the classical Greek poetic tradition are more vital than has often been assumed.

On December 7, Professor Elisa Uusimäki, gave the paper “Homebound? Women’s Travel in the Ancient Jewish Tradition” at a special Christmas seminar arranged in collaboration with the research programme *Classical Antiquity and its Heritage* and hosted at the Museum for Classical Antiquity. Uusimäk presented research for her European Research Council project *An Intersectional Analysis of Ancient Jewish Travel Narratives*. She presented different categories of women’s travel experiences. She argues that ancient Jewish texts can be fruitfully studied to understand the perception and experiences of women’s travel.

For more information, contact Jakob Engberg, je@cas.au.dk

Jakob Engberg

Den Kristne Orient, Aarhus Universitet

Forskningsenheden Den Kristne Orient på Teologi på Aarhus Universitet har afholdt fire åbne seminarer i 2022.

Den 24. marts holdt professor Cornelia Horn fra Martin-Luther-Universität (Halle) et foredrag med titlen “‘Reflections’ of the Annunciation at the Crossroads between the Christian Orient and Early Islam.” Dette er hendes korte beskrivelse af indholdet: “This paper discusses three sets of ‘objects’ that speak to the Annunciation of the Birth of Jesus to Mary. These case studies derive from late ancient Christian art historical, archaeological, and literary sources as well as from some data on aspects of the representation of Mary and Jesus in the Qur’an. The investigation explores the validity of analyzing Oriental Christian history and interreligious transformations through a theoretical framework built on the concepts of ‘refraction’ and ‘reflection.’”

Den 25. maj holdt Gunner Mikkelsen, Honorary Senior Research Fellow ved Department of History and Archaeology, Macquarie University (Sydney), et foredrag med titlen “Østens Kirkes kinesiske tekster – nyt fra forskningsfeltet.” Dette er hans korte beskrivelse af indholdet: “Forskningen af de kinesiske ‘nestorianske’ tekster har indtil for relativt nylig primært haft fokus på den berømte inskription fra Xi’an (dateret 781) og (i mindre grad) ét håndskrift fra Dunhuang. Af flere grunde stod forskningen af de øvrige kinesiske håndskrifter mere eller mindre på ‘stand-by’ i anden halvdel af det 20. århundrede. I det seneste halvandet årti er der imidlertid gjort vigtige fund/genfund, som har bragt håndskrifterne i centrum. Jeg giver et overblik over historien, nye forsknings-tiltag og spørgsmål, som nu udfordrer.”

Den 11. november holdt lektor Jan Dochhorn, Durham University, et foredrag med titlen "Livets træ nær Antiokia? En besværgelse i en koptisk tryllepapyrus (BL or. 5987) og dens gnostiske og jødiske forhistorie." Dette er hans korte beskrivelse af indholdet: "Til en besværgelse hører meget ofte en såkaldt historiola, en narrativ reference til mytisk viden, der begrundet besværgelsens autoritet overfor ånderne. I BL or. 5987 findes en historiola, som synes at lokalisere paradiset og den Acherusiske sø nær Antiokia. Hvilke religionshistoriske baggrunde har denne tradition? Vi vil foretage en religionshistorisk rejse, som først vil føre os til Saturnil, en gnostiker i Antiokia, og derefter til den store jødiske menighed, der boede i Antiokia i tiden omkring Kristi fødsel."

Den 5. december holdt sognepræst, ph.d. Jesper Hyldahl et foredrag med titlen "Paulus som Herre og frelser! Et eksempel på en platoniseret Kristusfri kristendom." Dette er hans korte beskrivelse af indholdet: "En samlet læsning af de 4-5 apokalypser i Nag Hammadi Codex V peger på et kristent miljø, der via genbrug og omskrivning af ældre tekster bevidst har fjernet Kristus som guddommelig frelserskikkelse. Andre må overtage rollen som formidler mellem menneskene og altings første uudsigelige princip. Den første er Paulus som Herre, den næste er Jakob, de følgende er ...".

Nils Arne Pedersen

Johannesakademien

På Annandag pingst, den 6 juni 2022, invigdes Johannesakademins nya lokaler i Gamla Baptistkapellet i centrala Linköping. Lokalerna omfattar bl.a ett trivsamt bibliotek och studierum. I samband med invigningen hölls även ett ekumeniskt seminarium i Linköpings Domkyrka, "Hjälpsel och andlig träning". Huvudtalare var Karin Johannesson, biskop i Uppsala stift. Övriga talare var kardinal Anders Arborelius, lektor Roland Spjuth (Akademi för Ledarskap och Teologi) och professor Samuel Rubenson.

Under hösten 2022 och våren 2023 anordnas en ny kurs, "Kristen tro genom 21 sekler", vilken består av en föreläsningsserie i 21 delar där nedslag görs i kyrkans historia från det första till det tjugoförsta århundradet. Kursen leds av Samuel Rubenson, Joel Halldorf, Patrik Hagman och Peter Halldorf.

Under 2022 beslöts också att översättningsseminariet skulle delas upp i två grupper ansvariga för varsitt kapitel, en digital och en fysisk

grupp på plats i Linköping, båda i samarbete med studieförbundet Bilda. Vid seminarierna översätts den systematiska samlingen av *Ökenfädernas tänkespråk* till svenska. En kompletterande målsättning är även att producera en ny utgåva av den grekiska texten till den systematiska samlingen, vars äldsta redaktion, bevarad i den grekiska handskriften *Parisinus graecus 2474*, hittills varit outgiven.

Från och med hösten 2022 ansvarar Per Rönnegård för de digitala seminarierna, där arbetet med kapitel 11 har påbörjats. För de fysiska träffarna ansvarar Britt Dahlman. Under 2022 har arbetet med kapitel 19 avslutats och under 2023 kommer arbetet med kapitel 20 att påbörjas. Den grekiska texten till kapitel 19–21 ges ut av Britt Dahlman medan översättningen görs gemensamt av seminariets deltagare med utgångspunkt från ett förberedande utkast. Två digitala lördagstillfällen är planerade till den 11/2 och 22/4. De fysiska lördagsträffarna planeras äga rum den 18/3 och 13/5. Den som vill anmäla sitt deltagande och få del av förberedelsematerial kan skriva till Britt Dahlman: britt.dahlman@ctr.lu.se

För aktuellt program och ytterligare information, se Johannesakademins hemsida: www.johannesakademin.se

Britt Dahlman

Masterprogrammet Religious Roots of Europe i Lund

Under våren begav sig studenterna i Religious Roots of Europe ut på vägarna igen. Efter covid-uppehållet kunde kursen Space, Art, and Identity in Synagogue in Church and Mosque återigen ges på plats i Israel och Palestina, med en arkeologisk utgrävning som en del av programmet och uppehälle på Svenska teologiska institutet i Jerusalem under resans andra del. Det första som hände studenterna från Skandinavien och Amerika (Harvard) var covid-fall i gruppen och vägglöss på vandrarhemmet. Detta till trots blev det en väldigt fin resa. En amerikansk student sammanfattade det hela med att han lärt sig mer under dessa tre veckor än under hela sin tidigare utbildning. Men även de skandinaviska studenterna var entusiastiska, vilket kan följas här: www.tf.uio.no/studier/utland/reisebrev/jakob-borgen-israel.html

Under resan samarbetade lärarlaget, som bestod av Anders Runesson från Oslo, Karin Zetterholm, Daniel Leviathan (pånyttfödd arkeolog) och undertecknad från Lund, och Giovanni Bazzana från Harvard, med lokala arkeologer och akademiker. Exkursionen hade dessutom

förberetts med en serie seminarier, under vilka bland andra Jodi Magness visade de fantastiska mosaikerna i Huqoq, Jordan Ryan berättade om sin nya bok om minneskyrkor i det heliga landet, och Katharina Meinecke diskuterade Klippdomen utifrån tidigislamisk visuell kultur.

Den nya kullen RRE:are under hösten passade i sin tur på att resa till Rom under ledning av Magnus Zetterholm från Lund och Joshua Sabih från Köpenhamn. Alla studenter sammanstrålade sedan med sina olika kurser på kompaktseminariet i Lund i november, under vilket den nye professorn i islamologi i Lund, Oliver Scharbrodt, höll en öppen föreläsning om historiebruk. Ansökningsperioden för dem som vill påbörja programmet i höst pågår just nu!

Andreas Westergren

Forskningsprojekt

Auktoritet, samhälle och individuell frihet – det latinska klosterväsendet och rötterna till Europas utbildningsideal (ELAM: Early Latin Monasticism)

Projektet, som beviljats medel för tre år (2022–2024), har under året fokuserat på att digitalisera och i infrastrukturen *Monastica – a dynamic library and research tool* registrera vårt material, ett omfattande arbete med att skanna utgåvor, överföra textbilden till ordbehandlingsprogram med hjälp av OCR (Optical Character Recognition), korrekturläsa och till sist tagga texterna för att sedan kunna använda digitala metoder för att analysera t.ex. användning av begrepp, ordkluster, intertextualitet m.m. Projektet har även anordnat två webinarier kring digital textbearbetning och ett mindre symposium kring textbruk i tidigt latinskt klosterväsende. Projektet bidrar även till vidareutveckling av verktyget *Monastica* som även används i undervisningen inom programmet *The Religious Roots of Europe*.

Samuel Rubenson

Kristendomens roll för framväxten av den rabbiniska judendomen

Docent Karin Hedner Zetterholm, Lunds universitet, har erhållit finansiering från Vetenskapsrådet till ett nytt forskningsprojekt vid CTR, *Kristendomens roll för framväxten av den rabbiniska judendomen*.

Syftet med studien är att undersöka den roll som Jesustroende grupper ("kristna") spelade för utvecklingen av den rabbiniska judendomen

under de första århundradena av vår tideräkning. Då alla huvudriktningar av modern judendom har sina rötter i den rabbiniska handlar projektet ytterst om kristendomens roll för den moderna judendomens födelse.

Studien behandlar en specifik aspekt av separationen mellan judendom och kristendom, men till skillnad från de flesta tidigare studier som utgår från att separationen var ett resultat av meningsskiljaktigheter om teologiska frågor vill denna studie i stället pröva hypotesen att den rabbiniska judendomen utvecklades i kölvattnet av en judisk identitetskris till följd av att "internal others" (Jesustroende judar) tillsammans med "external others" (Jesustroende icke-judar) förespråkade en alternativ förståelse av gruppens identitet. "Religion" var i antiken tätt sammanflätad med etnisk identitet och när Jesustroende grupper gjorde anspråk på att ha ersatt judarna som Guds folk utgjorde det ett hot både mot judisk identitet och judiska seder och bruk.

Genom att tillämpa teorier om social identitet och social konflikt på rabbiniska texter från 100–300 vill jag visa att den omdefinition av judisk identitet som dessa ger uttryck för tjänade till att särskilja icke-Jesustroende judar från Jesustroende judar och icke-judar. Resultatet av den nya definitionen av judiskhet blev den rabbiniska judendomen.

Projektets vidare betydelse består i hypotesen att den rabbiniska judendomen utvecklades som ett led i en identitetsskapande process där likheterna mellan två grupper med samma anspråk men med konkurrerande uppfattningar av gruppens identitet var den drivande faktorn. Detta perspektiv har potential att förändra förståelsen även av andra antika texter än dem som ingår i denna studie och därmed också synen på judendomens historiska utveckling och förhållande till dagens kristendom.

Karin Hedner Zetterholm

Vid världens slut. En transdisciplinär utforskning av apokalyptiska föreställningar i dåtid och nutid

Riksbankens jubileumsfond har beviljat 50 miljoner kronor till ett nytt forskningsprogram vid CTR, Lunds universitet, *Vid världens slut. En transdisciplinär utforskning av apokalyptiska föreställningar i dåtid och nutid* (*At the End of the World: A Transdisciplinary Approach to the Apocalyptic Imagery in the Past and Present*). Forskningsprogrammet, som kommer

att ledas av professor Jayne Svenungsson, syftar till att studera apokalyptiska uttryck ur ett transhistoriskt och transkulturellt perspektiv. Programmet kommer att pågå under sex år och 22 forskare kommer att arbeta inom det. Forskarna kommer från flera olika disipliner, däribland bibelvetenskap, kyrkohistoria, systematisk teologi, etnologi, mediehistoria, juridik och visuella studier, och man kommer att studera apokalyptik utifrån en mängd olika typer av material, så som bibliska texter, konst, film och nyhetsrapportering. Utifrån det centrala begreppet *apocalyptic imaginary* kommer olika typer av mänskliga reaktioner på samhällseliga kriser och förändringar att analyseras. Den tidigkristna eran representeras av tre forskare: Tobias Hägerland (Göteborgs universitet), som studerar judiska apokalyptiska teman i kristna texter från första och andra århundradet, Katarina Pålsson, som behandlar apokalyptiska föreställningar i en senantik asketisk kontext, samt Katharina Keim, som skriver om apokalyptiska teman inom judendom, kristendom och islam från 600- till 900-tal.

Katarina Pålsson

Beyond the Garden: An Ecocritical Approach to Early Byzantine Christianity

Forskningsprosjektet *Beyond the Garden: An Ecocritical Approach to Early Byzantine Christianity* har siden 2019 undersøkt oppfatninger av den ikke-menneskelige virkeligheten i bysantinsk litteratur. Prosjektet anvender økokritisk teori på tidligkristent materiale. Så langt har prosjektet primært fokusert på litterære fremstillinger av trær og menneskelige relasjoner til trær og planter. Blant annet har Thomas Arentzen utgitt monografien *Byzantine Tree Life: Christianity and the Arboreal Imagination* i serien "New Approaches to Byzantine History and Culture" (Palgrave Macmillan, 2021) sammen med Virginia Burrus og Glenn Peers. 30. april–4. mai 2023 gjennomføres symposiet "*The sound of your leaves implores the Creator*": *Relating to the Non-Human in Byzantium* på Lesbos (Hellas). Prosjektet drives av Thomas Arentzen ved Uppsala universitet (med finansiering fra Vetenskapsrådet).

Thomas Arentzen

Origen and the Homily

Assistant professor Miriam Jane DeCock's Marie Curie project, *Origen and the Homily*, was successfully concluded in 2022. DeCock has, during her time in Aarhus (2019–2022), contributed significantly to all activities in C-SAC, and has been an immense help in developing a research environment for young scholars. DeCock has moved on to a position as assistant professor at Dublin City University.

Jakob Engberg

What is Love other than Will (avhandlingsprojekt)

PhD-student Eva Elisabeth Houth Vrangbæk, "*What is Love other than Will.*" *An Investigation of Augustine's Concept of Love and Will Assisted by Computational Methods*. The project is ongoing and expected to be completed in 2023.

Jakob Engberg

Origen on Gender: The Feminine as an Intellectual Category in the Works of Origen of Alexandria

Postdoc Lavinia Cerioni, *Origen on Gender: The feminine as an intellectual category in the works of Origen of Alexandria*, Marie Curie, February 2021 to February 2023.

Jakob Engberg

Adolf von Harnack: Hellenization, Origen and the Meaning of History (avhandlingsprojekt)

On November 11, Valeria Dessy successfully defended the dissertation *Adolf von Harnack: Hellenization, Origen and the Meaning of History* and received her PhD (supervisors professors Anders-Christian Jacobsen and Alfons Fürst). Dr. Dessy has conducted her research as part of the European Union's Horizon 2020 research and innovation program, *ITN-The History of Human Freedom and Dignity in Western Civilization* (PI professor Anders-Christian Jacobsen). Her project focused on Adolf von Harnack's understanding of history and his reception of Origen. Dessey presents Harnack as (an original) scholar of his time who developed a theory of history. The project necessitated a focus that often differed

from the focus of C-SAC activities. Despite this, Valeria Dessy made a valued and valuable contribution to C-SAC during her years as a PhD-student and has moved on to a position in the research project directed by Associate Professor Christian Thrué Djurslev, which is mentioned below.

Jakob Engberg

How the Christians Stole the Past: Contestation, Education and Interaction in Imperial Literary Culture

Associate Professor Christian Thrué Djurslev, Department of History and Classics, and member of C-SAC, has begun a new collective research project *How the Christians Stole the Past: Contestation, Education and Interaction in Imperial Literary Culture*. He is joined by research assistants Valeria Dessey and Tue Søvsø. The team examines the origin and early development of Christian historiography by exploring the dialogue between early Christian historians and earlier and contemporary historiography. The chief aim is to investigate how Christian historians laboured to Christianize history while appealing to contemporary readers. The Independent Research Fund Denmark is supporting the project with DKK 2.8 million (2022–2025).

Jakob Engberg

Biblia Manichaica

Projektet *Biblia Manichaica* blev endelig afsluttet med udgivelsen af bind 3 (N. A. Pedersen, R. Falkenberg, J. M. Larsen and C. Leurini, *The New Testament Acts, Letters, and Revelation in Manichaean Tradition: The Sources in Syriac, Greek, Coptic, Middle Persian, Parthian, Sogdian, Bactrian, New Persian, and Arabic* (Corpus Fontium Manichaeorum), Turnhout: Brepols Publishers). Dette projekt blev i perioden 2012–2015 støttet med 6,6 mio. kr. fra Det Frie Forskningsråd – Kultur og Kommunikation.

Nils Arne Pedersen

The Hımyarite Martyrs in flux – Developing Forms of Syriac Memories
(avhandlingsprojekt)

Den 23. marts forsvarede Lasse Løvlund Toft sin ph.d.-afhandling *The Hımyarite Martyrs in flux – Developing forms of Syriac memories* og blev efterfølgende tildelt ph.d.-graden.

Nils Arne Pedersen

Konferenser og seminarier

Lunds universitet, 26 april 2022

Den patristiske dagen: From Constantine to Putin? The Theological Interpretations of the Relation between Church, State and Society

“From Constantine to Putin? The Theological Interpretations of the Relation between Church, State and Society.” Dette var titlen på den patristiske dag, som blev afholdt 26/4 2022. “The relation between Church and State is the greatest subject in the history of the West” skrev den schweiziske teolog Emil Brunner. Vi mente i CPL’s styrelse, at det var på tide at tage dette spørgsmål op igen. CPL havde modtaget en generøs donation fra Einar Hansens Forskningsfond, hvilket gjorde det muligt at invitere hele syv foredragsholdere fra både Danmark og Sverige. For en komplet liste over foredragsholdere og oplæg se: www.patristik.se/arrangement

Som det fremgår af titlen lå det primære fokus ikke på de historiske omstændigheder og konkrete konstellationer af forholdet mellem kirken og staten/imperiet gennem kirkens historie. I stedet lå dagens fokus på de teologiske tolkninger af forholdet mellem kirken og staten, som er kommet til udtryk henholdsvis i den tidlige kirke og i moderne tid. CPL har fra begyndelsen været karakteriseret af et frugtbart samarbejde mellem historiske og systematisk-teologiske interesser og det var vores ambition ved den patristiske dag 2022 at knytte disse perspektiver sammen.

Dagen var struktureret således, at fokus tidligt på dagen lå på teologien om forholdet mellem kirke og imperium i patristisk tid, midt på dagen et reformatorisk mellemspil, og om eftermiddagen et fokus på nutidige teologiske fortolkninger af forholdet mellem kirke og stat. Til sidst en paneldebat. De patristiske og moderne teologiske fortolkninger

af kirkens rolle i verden rummede både ligheder og forskelle. Både i tidlig og i nutidig teologi var eksempler på kirken som en medspiller og en modspiller i samfundet. I hvilken udstrækning ligger disse ligheder virkelig i teksterne og i hvor høj grad skyldes de i stedet vores nutidige indlæsning? Dagen blev afsluttet med en patristisk buffet, hvor tanker om sådanne spørgsmål kunne bevæge sig friere under indflydelse af god mad og vin.

Simon Pedersen Schmidt

Lunds universitet, 23 september 2022

Wisdom on the Move: Late Antique Traditions in Multicultural Conversation. A Symposium in Honor of Samuel Rubenson

Vishetslitteraturens gränsöverskridande karaktär, liksom frågorna om hur man ska kunna leva ett rätt och gott liv har kommit att stå i centrum för den forskningsgärning som i Lund uppmärksammats med festskriften *Wisdom on the Move*, som utkom år 2020, och den 23 september 2022 med ett symposium till vilket man inbjudit en rad talare som på ett eller annat sätt arbetat med samma material och frågeställningar. De som talade var Denis Searby, Karin Hedner Zetterholm, Anders-Christian Jacobson, Frances Young, James Goehring, Hugo Lundhaug, Susan Ashbrook Harvey och Miriam L. Hjälms. Under middagen gavs en rad återblickar på ett liv som också präglats av gränsöverskridanden. Jag kan bara uttrycka min stora tacksamhet både över vad jag fått göra och var med om, och över alla kollegor och vänner som ledsagat, uppmuntrat och tidvis rättat mina steg.

Samuel Rubenson

Aarhus Universitet, 24–26 augusti 2022

The 11th Nordic Patristic Meeting

Det 11. nordiske patristikermøde blev holdt den 24.–26. august 2022 på Aarhus Universitet. Temaet for årets møde var "Exegesis in Early and Late Antiquity". Som det fremgår af titlen, foregik mødet denne gang på engelsk. Formålet var at gøre forummet mere tilgængeligt for de finske kolleger samt de efterhånden mange udenlandske forskere på de nordiske universiteter, som ikke nødvendigvis mestrer de nordiske sprog. Det mål må siges at være nået med mange deltagere ikke bare fra

de nordiske lande, men også fra resten af Europa såvel som Nord- og Sydamerika.

Mødets sidste session blev livestreamet og kan nu findes på AIEPs YouTube-kanal. Grundet temaets bredde og den store variation blandt præsentationerne blev det ved mødets afrunding besluttet ikke at arbejde på en samlet konferenceantologi. I stedet opfordredes deltagerne til at sende deres artikler til *PNA* eller det polske *Vox Patrum*, hvis redaktør lovede at finde plads til artikler fra konferencen. Deltagerne kvitterede ved afrundingen for det fine finske fremmøde ved at opfordre til at lade næste nordiske patristikermøde foregå i Finland. Det nordiske patristikermøde afholdes hvert fjerde år.

Johannes Aakjær Steenbuch

Universiteit Gent, 21–24 september 2022

Sixth International Conference on the Ancient Novel (ICAN VI): The Ancient Novel: Roads Less Travelled

Koen de Temmerman bjöd in till en konferens som förutom profana romaner behandlade kristet material som apokryfa apostlaberättelser, pseudoklementinerna och hagiografi. Ingela Nilsson var en av huvudtalarna, och flera andra nordiska forskare deltog med papers.

Carl Johan Berglund

Åbo Akademi, 4–5 maj 2023 (senarelagd från 2022)

The Book of Isaiah between Judaeo-Christian Borderlines

Antti Laato (Åbo Akademi) och Tobias Nicklas (Universität Regensburg) bjuder in till en tredagarskonferens i Åbo om tidiga kristna och judiska tolkningar av Jesajaboken, med ett särskilt fokus på hur Konstantins makttillträde påverkade läsningarna.

Carl Johan Berglund